

**Preek van ds. H.J. van Helden te Amsterdam, 22 augustus 2021.  
Handelingen 15 : 15-35**

Geliefde gemeente van Christus,

We worden het afgelopen jaar toch met redelijke ernst voor de vraag geplaatst waarvoor wij er als kerk zijn. We hebben al moeten constateren dat er mensen vertrokken zijn die het niet belangrijk genoeg vonden om verder met ons op te trekken. We hebben een contactarm anderhalf jaar achter de rug waarin we elkaar nauwelijks hebben getroffen. We hebben het contact gemist en moeten constateren dat als de kerkdienst wegvalt dat er heel veel van de samenhang op losse schroeven staat. De financiën zijn niet toereikend en naar het schijnt de energie om de kerk te dragen ook nauwelijks. De vraag roept zich op: waarom zouden we al die moeite doen?

Als je hier als bezoeker komt dan is dat geen al te inspirerende vraag. Maar misschien heb je wel eenzelfde soort vraag: de sociologen hebben vroeger al voorspeld dat het met kerk en religie gedaan zou zijn, maar dat blijkt niet het geval, wat maakt dat die mensen dit volhouden? Waarom blijft er zoiets als kerk bestaan? Dan is de vraag wat nieuwsgieriger.

- 1) We luisteren vandaag naar wat Jakobus de apostel zegt over deze vraag. Maar voor dat we naar zijn antwoord luisteren, moeten we even snappen in welke context deze vraag zich voordoet.

De vroege gemeenschap van gelovigen in Jezus stond voor de levensgrote vraag hoe ze zich tot hun eigen jood-zijn moesten verhouden. De verkondiging ging over Jezus, over een joodse rabbi, over wie werd gezegd dat hij leefde, en dat hij het koningschap van de vader over de wereld had overgenomen. De gelovigen beaamden dat door te zeggen: Jezus is Heer! Hij is Heer over ons leven, en wij gehoorzamen zijn stem, en laten ons leiden door zijn Geest, door zijn levende tegenwoordigheid in ons midden.

Aanvankelijk begon deze groep als een joodse beweging, maar gek genoeg waren er ineens heel wat niet joden die ook begonnen te zeggen: Jezus is heer. Daardoor was het duidelijk dat de Geest ook hen tot leerlingen van Jezus had gemaakt.

Maar wat betekende dat voor deze leerlingen? Moesten zijn nu ook Jood worden om tot het volk van God te behoren? Moesten ze zich ook laten besnijden, aan de 613 geboden houden van Mozes? Moesten ze zich ook zo kleden als jood, eten als een jood, zich gedragen als een jood?

Sommige joodse christen beweerden van wel, maar Petrus heeft al gezegd in het begin van dit hoofdstuk: Nee, want anders zouden we van deze Griekse gelovigen iets gaan vragen wat ons zelf en onze ouders ook niet is gelukt. Hierover ging het vorige keer.

Wat Petrus voorstelde was dus heel radicaal, want het legde een bom onder het belang van Jood zijn voor Griekse gelovigen. Het legde een bom onder de culturele identiteit, onder zo ongeveer alles wat een jood ooit geleerd had over jood zijn.

Petrus zei: Ja mensen, maar het heeft de Geest betaamd om hen het geloof in Jezus te geven: ze zeggen al: Jezus is Heer, wat is er nog meer nodig? Of is er iets meer nodig dan geloof om bij God te horen? Als dat zo is dan hebben we allemaal een probleem, want wat de weg vraagt kunnen wij zelf ook niet geven!

Maar de rechtgeaarde Jood zou zich toch kunnen afvragen, ja dat is leuk die ervaringen van Petrus, maar wat zegt de schrift hierover? We kunnen niet zomaar voorbijgaan aan de bijbel voorbijgaan?

Nu zijn alle ogen gericht op Jakobus, de apostel van Jezus, die de kerk had geleid in Jeruzalem, onder druk van Herodes en de Romeinen.

- 2) Wat heeft Jakobus te zeggen? Spreekt hij nu Petrus tegen of niet? Jakobus pikt uit het verhaal op van Petrus, dat God inderdaad een volk heeft uitgekozen! Is dat volk dan het joodse volk?, zeker, daar is het mee begonnen. Maar de bedoeling was al vanaf het begin dat dat volk zou moeten worden vergaderd.

Een volk dat is meestal een club van mensen die een gezamenlijke geschiedenis hebben, een bepaalde plaats delen, een taal, familieverbanden. Maar hier zegt Jakobus. Het was Gods bedoeling om een nieuw volk te maken dat zou bestaan uit joden en heidenen, dat wil zeggen: de niet joodse volken. Er komt dus een volk dat bestaat uit joden, ja zeker ook, maar ook Grieken, Romeinen, Chinezen, afrikanen en zelfs Nederlanders.

Maar dat is natuurlijk helemaal geen volk zoals alle andere, het kan niet bij elkaar gehouden worden door familieverband, of bodem of taal, maar door het feit dat God deze mensen bij elkaar heeft geplaatst.

Maar als dat Gods bedoeling was, dan kan het niet zo zijn dat al die heidenen ook joods moeten worden, want dan gaan we toch dit christelijke volk persen in de mal van een natuurlijk volk! Je vraagt dan de mensen om hun eigen cultuur gewoonten en taal op te geven, alsof die voor God totaal niet van belang zijn!

- 3) Dan kan nog de vraag zijn, maar waar is dat nieuwe volk dan voor nodig? Is dit volk er voor zichzelf of voor iets anders? Is dit volk er om te genieten van wat God geeft? Maar hoe zit het dan met de rest?

Jakobus zegt: De Heer zou een volk vergaderen voor zijn naam!

Als je naam hoort, dan mag je aan reputatie denken. Wat is de reputatie van God? De ellende voor De Heer is dat hij dus een volk heeft uitgekozen om zijn naam bekend te maken. Dat is enorm risico, want als dat volk er dan een bende van maakt dan zegt de rest van de wereld: mooie God, die god van de joden. Of mooie God die God van de christenen. Die God die kan nooit wat wezen want zijn volgelingen maken er een potje van.

Toch doet de Heer dat: Geen wonder dat de tien geboden zeggen: Je moet de naam van God niet zomaar gebruiken, of misschien maar helemaal niet, want je besmeurd die naam maar veel te snel door het te plakken op iets kwaads van mensen.

Maar daarmee is ook de vraag beantwoord. Is dit volk er voor zichzelf of voor iets anders?

Dit volk is er niet voor zichzelf, maar heeft een functie een doel voor het geheel van de wereld voor alle andere volken. In vers 14 is dit nog niet expliciet gemaakt, maar dat komt wel uit het citaat uit Amos wat Jakobus aanhaalt.

Amos spreekt namelijk van een belofte waarin God zegt: ik zelf zal het vervallen huis van David opbouwen en oprichten, zoals je met een tentstok het tentdoek overeind krijgt. Het gaat hier dus om het koningschap van Israël. Die koningenlijn was bij de ballingschap dood gelopen.

Met wat voor motief gaat de Heer dat doen?

In vers 17 lezen we dan waarvoor dat nieuwe volk uit de heidenen er is:

Met als doel: Dat het overige deel van de mensen de Heer gaat zoeken, en alle heidenvolken over wie mijn naam is uitgeroepen.

Hiermee bewijst Jakobus dat ook de OT profeten al hebben gezegd Dat het God niet om maar 1 volk gaat.

Zo staat het in ieder geval in de Griekse vertaling van het OT: de Septuaginta van 70 voor christus.

Als we naar de Nederlandse vertaling van Amos kijken, dan staat daar iets anders: namelijk dat Israël de rest van Edom zullen beërven. Edom was een van de buurlanden van Israël, en een van de aartsvijanden van Israël door de geschiedenis heen.

Dat het in dit citaat van Handelingen iets anders staat heeft te maken met het Hebreeuws. Zoals je misschien weet is Hebreeuws een taal met alleen medeklinkers. Voor de mensen die het moeilijk vinden zijn die medeklinkers soms gevocaliseerd met extra tekens. Maar de echte kenners hebben die vocalisatie niet nodig, en de oorspronkelijke teksten hebben deze vocalisatie dus ook niet. Maar dit leidt soms tot interpretatie verschillen. Als er dm staat, kun je dus Edom lezen, maar ook Adam. Dat laatste heeft de Septuaginta gedaan. Dan staat er dus ineens niet meer het overige van Edom, maar de overigen van Adam. En Adam is de hele mensheid.

Als je meegaat met de laatste lezing en dat doet Jakobus ook, dan staat er dus: Dat volk met leden van alle volken is er dus voor om er zorg voor te dragen dat alle anderen van alle overige volken God gaan zoeken.

Waar is de kerk dus voor: zorgen dat alles wat niet kerk is God gaat zoeken! Dat nieuwe volk is er dus **niet** voor zichzelf maar voor alle andere volken

Ik kom zo op die taak terug.

- 4) Maar nu eerst iets anders, want het volk van God staat altijd in de verleiding om te denken dat het God helemaal om haarzelf te doen is, en niet om de overige volken. Wij zijn het volk van God wie kan ons wat maken?

Het is precies deze houding die de profeet Amos in dit gedeelte aan de kaak stelt.

Het volk Israël kende ook fasen dat het zichzelf feliciteerde met het feit dat het volk van God was. E zeiden dan: God heeft ons bevrijdt uit Egypte! God houdt meer van ons dan de rest van de wereld. Hij heeft ons uitgekozen! En als je de vraag zou stellen, waarom heeft God dat gedaan? Dan zouden ze zeggen: nou, waarschijnlijk omdat we zo geweldig zijn.

Je voelt je dan een beetje als jongens op een voetbalveldje staan en een team samen stellen. Als jij dan als eerste gekozen wordt door een van de teamcaptains. Dan voel je je goed. Immers, men meent dat je de beste van het groepje is dat wil meedoen.

Geestelijk kan dit ook: God heeft ons gekozen, wij zijn het helemaal. Amos helpt het volk uit de droom. Je bent volk van God om een zegen te zijn voor alle andere volken (Genesis 12), je bent uitgekozen om licht te zijn voor alle andere volken (Jesaja 40).

En Amos zegt nu: wacht eens even, dachten jullie soms dat jullie het enige volk zijn dat de Heer heeft bevrijdt? De Ethiopiërs zijn net zo belangrijk voor hem hoor! De filistijnen heeft hij ook bevrijdt uit Kaftor, en de Arameeërs uit Kir!

Bedenk wel, dat zijn de aartsvijanden van Israël. In de koningen tijd voert Israël continu oorlog met de filistijnen (David en Goliath), en ook Aram is een continue dreiging uit het noorden.

Zo nou sta je even met je beide beentjes op de grond: zo speciaal ben je ook weer niet, dat wil zeggen, dat de rest er niet meer toedoet.

Ook Jezus stelt die attitude aan de kaak: Als de farizeeën zeggen: maar wij zijn kinderen van Abraham hoor! God vind ons heel speciaal! Dan zegt Jezus: oh ja? God kan van deze stenen kinderen van Abraham maken als hij wil!

Is dat nieuwe volk van God er voor zichzelf? Nee, het is er voor de overigen van Adam!

- 5) Ik leg even de vinger bij deze teksten die Jakobus aanhaalt, omdat ook wij als kerk in deze val kunnen trappen. Dat het God ons vooral om ons te doen is. Dat wij gered worden van de zonde en het kwaad, en dat het dan maar jammer is van de mensen die dit niet willen weten.

Nu zal in ons geval het wel niet zo zijn dat we dat doen vanuit een misplaatst zelfgenoegzaamheid. Maar het kan wel gedreven worden door een diepe angst. We voelen ons als gelovigen zo bedreigd door het huidige culturele klimaat dat we het al lastig vinden om zelf te overleven als gelovigen. De neiging is dan om je terug te trekken en jezelf proberen te redden. Toen ik net begon hier in Amsterdam herinner ik mij nog wel dat ik de stelling op de regio verdedigd heb dat we als gemeente te klein zijn om missionair actief te zijn. We moeten eerst ons eigen bestaan verzekeren. Genoeg VVb binnenharken, genoeg personeel om alle taken te voorzien die nodig zijn, pas als dat allemaal op orde is kunnen we nog eens aan iets anders denken.

Maar op deze manier gaan we uit angst het pad van het zelfbehoud bewandelen! Maar dan vergeten we onze taak, namelijk dat de overige mensen van Adam God gaan leren zoeken.

Laat me een voorbeeld geven.

Stel ik geef een zak met marsen aan een van de kinderen en zeg ik heb jou uitgekozen om deze zak aan te geven. Stel nu dat dit kind denkt. Kijk, ik ben uitgekozen om deze zak met marsen te hebben. Wat gebeurt er dan. Dat Kind gaat waarschijnlijk lekker eten.

Maar het evangelie is niet alleen het eten van de mars. Het evangelie is de mars uitdelen en zien hoe anderen genieten van de mars, zodat jij dat ook kan!

Ik zou dus moeten zeggen tegen dat kind: Ik heb jou wel uitgekozen, en ik heb jou wel de zak met marsen gegeven, maar het is je taak niet om de zak voor jezelf te houden, ik wil dat je ze uitdeelt aan iedereen!

- 6) Maar het kan zomaar zijn dat je denkt. PFF, moet dat ook nog, ik wordt al horende dol van al die dingen die de kerk van me vraagt, moet dit ook nog, dank je de koekoek! Ik heb al genoeg op mijn bord!

Laat me je dan nog twee dingen onder de aandacht brengen.

Allereerst is deze tekst van Amos een belofte: Het is de Heer die zegt: Ik zal de vervallen tent van David opzetten. God gaat dat dus doen. Dat betekent dat wij ons in gebed op hem mogen richten en zeggen: U belooft toch dat ons zult oprichten omwille van uw naam: doe dat dan!

Ten tweede, er staat niet dat wij er zijn om ervoor te zorgen dat alle overige Adamiëten God vinden, maar dat ze hem gaan zoeken. Dat lijkt heel ingewikkeld, maar het valt reuze mee. Je bestaan als gelovige, als je er tenminste op gepaste wijze open over bent, roept de vraag al wakker. Wat he? Zijn die gelovigen er nog steeds? Waarom? En als je met die vraag in de kerk zit, weet je nu waarom, zodat ij God gaat zoeken! Dat jij zijn koninkrijk verwacht en verlangt.

Over het vinden van God, gaan wij niet, dat is Gods zaak. Wij mogen mee helpen zoeken, zelf zijn we toch ook zoekers?

Maar als we denken dat we er zijn voor onszelf, kunnen we dan zegen van God verwachten? Is de kerk dan geen zout dat zijn smaak verloren heeft, zoals Jezus zegt?

Maar als wij leren bidden: Heer richt uw gevallen huis op, dan moeten we ook gaan speuren naar tekenen dat God zijn kerk aan het oprichten is!

Nu snappen jullie misschien ook beter waarom ik jullie lastig val met mensen als David van der Meulen. Dat is niet omdat ik denk dat hij heel bijzonder is, al denk ik dat wel. Hij zoekt contact met zoekende millennials en gaat met ze bijbellezen. Als je deze tekst van Amos in handelingen zo leest, dan moet je constateren, dat is is geen hobby van een predikant, of een leuke nevenactiviteit, dat is onze kerntaak!

De belangrijkste reden is dat ik zie dat God zijn kerk aan het oprichten is! Aan ons de vraag, klopt dat? Is dat Gods werk? En als we daar een antwoord op hebben, kun je ook de vraag stellen: doen we mee, of doen we niet mee?

Amen